

Asia: VN/16052/2021

Kulttuurin tulevaisuustyöryhmän raportti

Lausunnonantajan lausunto

Miten työryhmän raportti onnistuu sanoittamaan ja viestimään kulttuurialan tilannetta ja kehittämishaasteita alan jälleenrakennuksen ja vahvistamisen tarve huomioiden?

Suomenlinnan hoitokunta kiittää mahdollisuudesta lausua Kulttuurin tulevaisuustyöryhmän raportista. Kulttuurin itseisarvon esiintuominen näin hallitusneuvotteluiden alla on ensi arvoisen tärkeätä etenkin, kun ala on kokenut vaikeat pandemiavuodet ja katsoo tulevaisuuteen epäröivästi yleisen taloudellisen tilanteen kiristytessä.

Kiitämme raportin selkeätä viestiä siitä, että kulttuurin itseisarvon vaaliminen on välttämätön edellytys sen välineellisen arvon kestäväälle hyödyntämiselle. Kuten raportissa todetaan ”Kulttuuri on investointi tulevaisuuteen”.

Tarkempi määrittely esityksen kohteena olevasta kulttuuri- ja luovasta alasta on tarpeen. Dokumentissa puhutaan sekä kulttuuri- ja luovasta alasta että myös taide- ja kulttuurialasta. Raportti toteaa tärkeimpänä toimenpide-ehdotuksenaan tarvittavan ”kulttuuripoliittinen selonteko, jossa otetaan huomioon laajasti luovia aloja koskevat asiat”. Kuitenkin tässä raportissa kulttuuriperintö samoin kuin rakennustade jäävät täysin pimentoon. Ikään kuin kulttuuriperintö ja sen parissa tehtävä työ kuuluu luoviin aloihin? Suomenlinnan hoitokunta näkee, että kulttuuriperintöala on kuitenkin myös kulttuuriala.

Raportin tekstissä kulttuuriperintö mainitaan ainoastaan luvun 5 toimenpiteessä kulttuuriperintöstrategian toimeenpanon edistämiseksi ja muuten vain OKM:n eri strategioiden nimissä. Kulttuuriperintö (aineellinen: esineet, rakennukset, maisemat ja aineeton) on kuitenkin vaikuttava, vetovoimainen ja monenlaisia ammattilaisia työllistävä kulttuurin osa-alue. Kulttuuriperinnön ja kulttuuriperintötyön parempi esiintuominen olisi ehdottomasti tarpeen.

Mitkä raportin toimenpide-esityksistä ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa (max 5)?

-

Miten voidaan mielestänne vaikuttaa siihen, että työryhmän viestit tulevat huomioiduiksi ja esitykset toteutetuiksi mahdollisimman hyvin seuraavalla hallituskaudella?

”Kulttuuri on investointi tulevaisuuteen” on tärkeä ja raportista selkeästi esiin nouseva viesti.

Tämä raportti on jo kymmenes 2020-luvulla julkaistu kulttuurialan strategia tai selvitys. Ks. liite 2. Se on aika paljon. Välittyykö näistä kaikista päättäjille selkeä viesti, joka kattaa kaikki eri raporttien johtopäätökset? Vaikka ”Kulttuuri on investointi tulevaisuuteen” on tässä kokoavana viestinä hyvä, jääkö jotain – esimerkiksi kulttuuriperintö – varjoon?

Koko kulttuuripolitiikan kentän pitää panostaa ”Kulttuuri on investointi tulevaisuuteen” viestin ”mainstreamiseen”, jotta päättäjät saadaan motivoitua luomaan tulevaisuuden toimintaedellytysten perusteet. Tämä edellyttää sitouttamista viestiin ja viestin sovittamista eri kulttuurin osa-alueille.

Raportti on tärkeä työväline valmistauduttaessa seuraavalle hallituskaudelle. Erityisesti epävarmoina aikoina kulttuuri yritetään nähdä sivuutettavissa olevana osana yhteiskuntakehitystä. Siitä on helppo ”säätää”, mutta todellisuudessa se säästö on maton vetämistä kestäväen tulevaisuuden alta.

Lukukohtaiset kommentit

Luku 1: Annamme kulttuurillemme sille kuuluvan arvostuksen. Mahdolliset huomionne lukuun ja sen toimenpide-esityksiin.

-

Luku 2: Kasvatamme hyvinvointiamme investoimalla kulttuuriin. Mahdolliset huomionne lukuun ja sen toimenpide-esityksiin.

-

Luku 3: Tuemme tekijöitä ja vahvistamme samalla talouttamme. Mahdolliset huomionne lukuun ja sen toimenpide-esityksiin.

Yhteys kulttuuriperinnön säilyttämisen ja kestäväen kehityksen välillä jää raportissa sivuun. Se on kuitenkin kansallisen kulttuuriperintöstrategian pääviesti ja myös vahva tutkimuksen painopistealue.

Maailmanperintökohteena Suomenlinna ja Suomenlinnan hoitokunta haluavat tuoda esiin sen, että kestäväen kehityksen integroiminen osaksi maailmanperintökohteiden hoito- ja käyttösuunnittelua sekä yleistä kehittämistyötä on Unescon, pohjoismaisten maailmanperintökohteiden ja Suomen maailmanperintökohteiden yhteinen painopistealue. Se näkyy kaikissa kohteissa käytännön työssä. Maailmanperintökohteet pyrkivät toimimaan kansallisen maailmanperintöstrategian mukaisesti kulttuuri- ja luonnonperinnön säilyttämisen, restauroinnin, ylläpidon ja esittelyn esimerkkikohteina. Maailmanperintökohteet ovat vetovoimaisia ja herättävät laajalti kiinnostusta. Niiden kautta kulttuuri investointina konkretisoituu selkeästi.

Kulttuurialan toimintaedellytysten ja työllistymisen ja työllisyyden parantaminen on tärkeä tavoite. Silti kulttuurialoista puhuttaessa pitäisi myös huomioida, että sen merkityksen ja tärkeyden perustana ei läheskään aina ole taloudellinen hyöty tai kuluttajien/asiakkaiden tarpeiden tyydyttäminen. Tämä olisi tärkeää tuoda esille. Esitetyt uudet avaukset (s. 21) kuten mm. taiteilijapalkka ovat hyviä ja kannatettavia tapoja taiteilijoiden toimeentulon vahvistamiseksi.

Luku 4: Teemme tarvittavat rakenteelliset uudistukset freelancereiden työskentelyolosuhteiden parantamiseksi.

Mahdolliset huomionne lukuun ja sen toimenpide-esityksiin.

-

Luku 5: Tarjoamme kaikille suomalaisille tasavertaiset mahdollisuudet nauttia kulttuurista.

Mahdolliset huomionne lukuun ja sen toimenpide-esityksiin.

Maailmanperintökohteiden kehittämisessä suuressa roolissa on 2010- ja 2020-luvuilla ollut Faron sopimus kulttuuriperinnön yhteiskunnallisesta merkityksestä.

Sopimus korostaa aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä yhteisenä ja arvokkaana voimavarana. Se nostaa esiin taloudellisia, sosiaalisia ja kulttuurisia mahdollisuuksia, joita kulttuuriperintö tarjoaa. Se korostaa kulttuuriperinnön monimuotoisuutta ja merkitystä kestäväen taloudellisen ja sosiaalisen kehityksen voimavarana. Sopimuksen keskeisiin tavoitteisiin kuuluu kulttuuriperinnön, elämänlaadun, identiteetin ja kestäväen kehityksen välisen yhteyden vahvistaminen yhteiskunnassa. Sopimuksen taustalla on ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus, jossa sivistykselliset oikeudet sisältävät oikeuden kulttuuriperintöön. Yksi sopimuksen keskeisistä viesteistä on yksilöiden ja yhteisöjen oikeus hyötyä kulttuuriperinnöstä ja osallistua sen rikastuttamiseen. Oikeuteen liittyy velvollisuus kunnioittaa muiden kulttuuriperintöä. Yleissopimus pyrkii myös vahvistamaan kansalaisyhteiskuntaa ja demokratiaa korostamalla ihmisten oikeutta määritellä itselleen tärkeän kulttuuriperinnön. Sopimus kannustaa yhteisöjä toimimaan yhteiseksi koetun kulttuuriperinnön hyväksi. Kulttuuriperintöyhteisöt ovat yksi sopimuksen uutta luovista elementeistä. (<https://www.museovirasto.fi/fi/tietoa-meista/kansainvalinen-toiminta/euroopan-neuvosto-ja-kulttuuriperinto>)

Faron sopimuksen esittely ja huomioiminen toisivat raportille ja luvulle 5 (samoin kuin luvuille 1, 2 ja 3) syvyyttä ja tukea kansainvälisestä sopimuksesta, jonka Suomi on ratifioinut.

Takkula Petteri
Suomenlinnan hoitokunta